

Somen turvallinen käyttö

Mediatoimintaa kaikille!

Aluksi

Tervetuloa työpajaan!

**Tänään juttelemme somen
turvallisesta käytöstä.**

**Tässä työpajassa noudatamme
kohteliasta käytöstä ja positiivista
asennetta myös muiden
pajailijoiden teosten parissa.**

Aluksi

Mitä tarvitaan:

kännykkä

kyniä

paperia

post it -lappuja

muita kirjoitusvälineitä

Aikuverryttelyä

Mitä on sosiaalinen media?

**Kirjoitetaan post it -lapuille ajatuksia,
yksi ajatus/lappu.**

Voit täyttää useamman lapun.

Jutellaan yhdessä vastausten pohjalta.

Minkälaisia ajatuksia nousi esiin?

**Sosiaalinen
media**

Sosiaalinen media eli some:

**Somen sisältö muodostuu käyttäjistä
ja heidän tuottamistaan sisällöistä.**

**Sisältö voi olla julkista tai puolijulkista.
Alustan omistaja toki näkee ja omistaa
kaiken. Se myös valitsee, mitä käyttäjä
näkee ja ei näe.**

**Palveluita, joissa luodaan,
julkaistaan,
yhteistuotetaan ja
jaetaan sisältöjä.**

**Vietetään aikaa ja
muodostetaan
verkkoyhteisöjä.**

**Some = myös
alustatalous, jossa data
ja käyttäjät ovat
kauppavaraa.**

**Data -> Kun käytämme
palveluita, meistä jää niihin
aina jälkiä. Esimerkiksi mitä
olemme tehneet, seuranneet
tai julkaisseet. Eli tietoa, jota
alustat keräävät ja myyvät.**

**Alusta =
digitaalinen
ympäristö, jossa
toimimme.**

**Palvelu oppii, kuka olet ja mistä pidät, jotta se
voi näyttää juuri sinulle sopivaa sisältöä, mainoksia tai
suosituksia. Palvelu voi valinnoillaan ohjata ajattelua.**

**Profilointi → Palvelu/yritys kerää ja analysoi
käyttäjistä tietoja eli dataa rakentaakseen profiilin.
Profiili kuvaa henkilön tai ryhmän ihmisten
käyttäytymistä, kiinnostuksen kohteita ja
todennäköisiä valintoja.**

Botti:

Sana "botti" tulee sanasta robotti. Sillä tarkoitetaan automaattista ohjelmaa, joka suorittaa tehtäviä ihmisen sijaan. Botteja on monenlaisia.

Vuoden 2024 raportin mukaan noin 51 % kaikesta verkkoliikenteestä oli bottiliikennettä (www.statista.com).

Ei kannata kiistellä netissä, voi olla että vastassa onkin botti.

Trolli = internetkiusaaja, riidankylväjä, huomion hakija, vahingon aiheuttaja.

Deepfake = tekoälyn avulla muokattua kuvaa, videota tai ääntä, joka on tehty näyttämään tai kuulostamaan aidolta, vaikka ei ole totta.

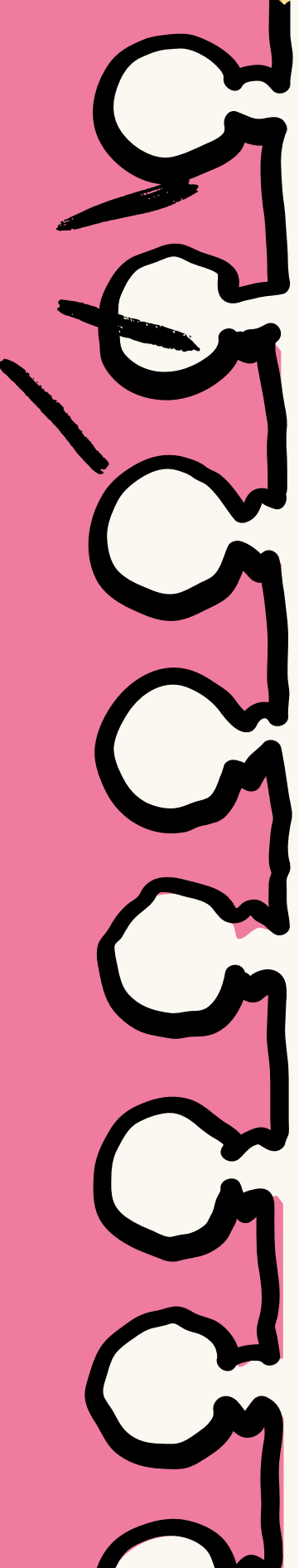
Sosiaalinen media

Somessa voi:

- pitää yhteyttä
- vaikuttaa
- kertoa tarinoita ja kuulumisia
- jakaa ajatuksia ja mielipiteitä

Somepalvelut ovat omia alueitaan internetissä ja jokaisella niistä on omat sääntönsä.

Säännöt riippuvat siitä, missä kukin somealusta on tehty ja missä me sitä käytämme. EU haluaa suojella tietojamme lainsäädännöllä ja estää suuria someyrityksiä keräämästä henkilökohtaisia tietojamme.

Somebingo

- 1) Arvaa ensin, mitä näkisit somessa, jos avaisit sen.
- 2) Kirjoita arvaamasi asiat lapuille: yksi asia / lappu.
- 3) Kiinnitä laput samaasi bingo-ruudukkoon.

Somessa näkyviä asioita voivat olla esimerkiksi:

kissa
uutinen

kaverin postaus
somevaikuttaja

ruokamainos

hämärä mainos

sponsoroitu postaus

harrastukseen
liittyvä sisältö

Bingon voi tehdä katsoen ryhmänä yhtä (turvallista) somea tai jokainen omaansa. Bingota voi ryhmissä tai yksin omilla bingokorteillaan.

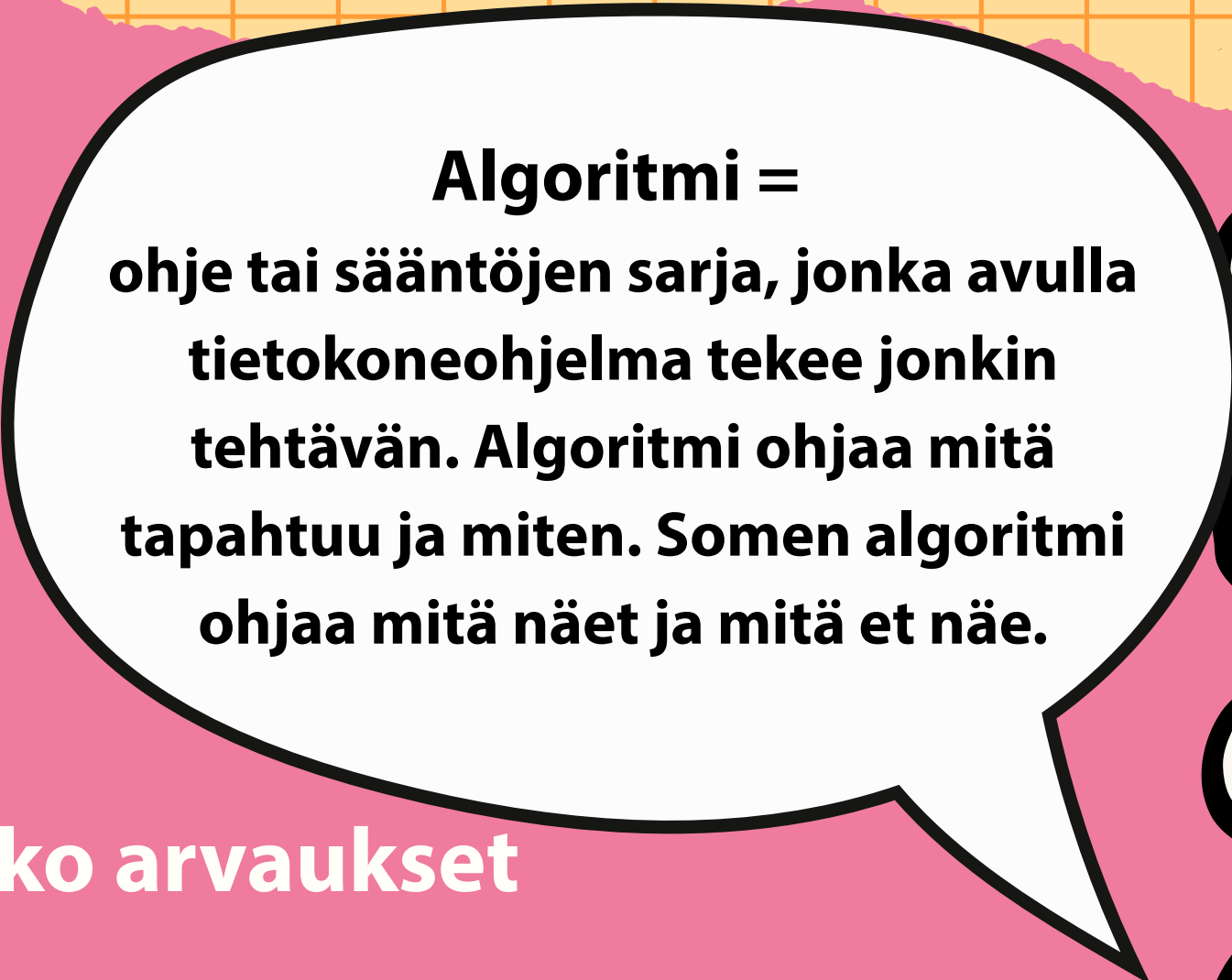

- 5) Avaa oma some: katso 9–10 ensimmäistä sisältöä.
Osuivatko arvauksesi oikeaan?
- 6) Merkitse bingosta osumat.

Somebingo jatkuu >>>

Somebingo

**Algoritmi =
ohje tai sääntöjen sarja, jonka avulla
tietokoneohjelma tekee jonkin
tehtävän. Algoritmi ohjaa mitä
tapahtuu ja miten. Somen algoritmi
ohjaa mitä näet ja mitä et näe.**

**Katsotaan yhdessä, osuivatko arvaukset
kohdalleen.**

**Jos osumia tuli, hienoa! → Osaat ennustaa, mitä
sisältöjä some-alustasi algoritmi näyttää sinulle
aiempien valintojesi perusteella.**

**Käytöstavat
eli
netiketti**

**Keskustellaan:
voiko kaverin huonoon
nettikäyttöön
puuttua? Miten?**

Käytöstavat eli netiketti (netti + etiketti)

Nettikeskusteluissa tulisi kunnioittaa hyviä käytöstapoja, aivan kuten normaalissa kasvokkaisessa kanssakäymisessä.

Kun jokin asia osuu tunteisiisi, muista 30 sekunnin sääntö: älä vastaa tunteella heti!

Somessa on paljon vain ärsyttämiseen ja tunnereaktioiden aikaansaamiseen tarkoitettuja bottitilejä.

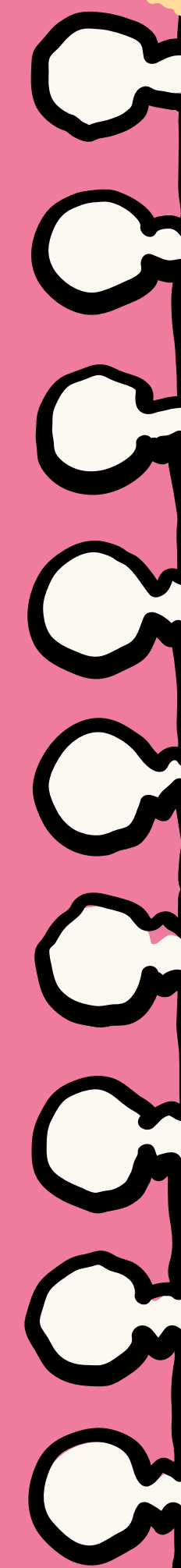
Tekijänoikeudet

Minkä nettiin julkaisee,
se sinne jää.

Toimi vastuullisesti: harkitse ennen julkaisemista, voiko se vahingoittaa sinua tai muita, nyt tai myöhemmin.

Huomioi tekijänoikeudet ja yksityisyys: älä julkaise muiden materiaalia (kuten kuvia, musiikkia tai videoita) ilman lupaa. Pyydä lupa aina ennen yksityisten kuvien julkaisemista.

Puhelinverkko vai Wi-Fi?

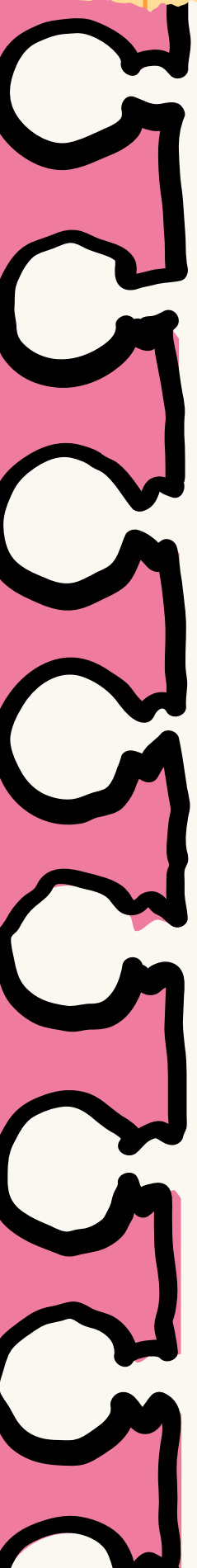
Puhelinverkossa tiedot kulkevat oman liittymäsi kautta. Julkisessa tai heikosti suojatussa avoimessa Wi-Fi-verkossa joku voi helpommin yrittää seurata tai siepata tietoja.

Kotona salattu Wi-Fi on turvallinen, mutta julkinen Wi-Fi on riskialttiimpi (avoimet verkot).

Puhelimen mobiilidata tai kaapeliyhteys on yleensä turvallisempi vaihtoehto, etenkin jos käsittelet arkaluontoisia tietoja.

Voit käyttää VPN:ää. Se luo turvallisen "tunnelin" sinun ja internetin väliin.

VPN tulee sanoista Virtual Private Network, eli virtuaalinen yksityisverkko.

Turvataidot

Turvataidot:

Muista pitää huolta omista salasanoista.
Älä kirjaudu somen salasanoilla heppoisesti muille alustoille.

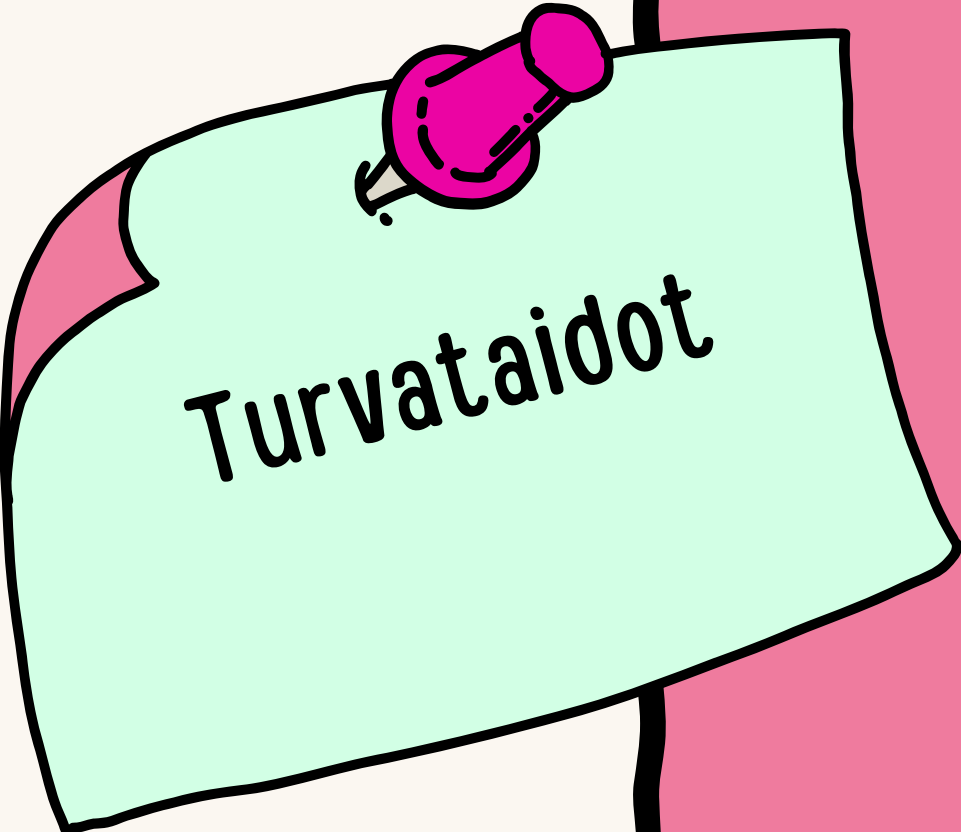
Jos menetän tilini hallinnan, mitä teen?

Voit ennakoida ja suojella tiliäsi asettamalla vahvan tunnistautumisen.

Älä anna salasanoja muille,
niinkuin et antaisi
puhelinnumeroakaan
tuntemattomalle.

Usein tilin takaisin saaminen on vaikea ja hidas prosessi, koska somealustojen asiakaspalvelu on mitoitettu olemattomaksi käyttäjämäärään verrattuna. Voit pyytää someystäviäsi raportoimaan kaapatusta tilistä käyttämäsi alustan yritykselle: joukkovoima auttaa!

Turvataidot

Turvataitojen muistilista:

Tästä lisää tietoa

**Kyberturvallisuuskeskuksen
sivuilta.**

Somepostaus- harjoitus

Kirjoita teksti paperille. Voit piirtää taikka leikata lehdestä kuvan kuvittamaan postausta.

Tätä postausta ei laiteta someen, vaan jaetaan vain työpajalaisten kesken :)

Harjoitus tehdään somen ulkopuolella.

Voit tehdä jomman kumman tai kummankin, jos aikaa riittää.

Tee se itse: hyvä somepostaus

Hyvään somepostaukseen kuuluu usein mukaan kuva tai video sekä lyhyt teksti, joka kertoo tarinan.

Millainen olisi mielestäsi hyvä postaus? Tee esimerkki paperille.

Tee se itse: huono somepostaus

Huono postaus on tietoturvaton, vahingollinen tai harhaanjohtava. Harhaanjohtava esimerkiksi niin, että kertoo vain superpositiivisia juttuja, vaikka oma elämä olisi ihan toisenlaista.

Millainen olisi huono postaus?

**Koukuttaja-
some**

**IRL =
In Real Life!**

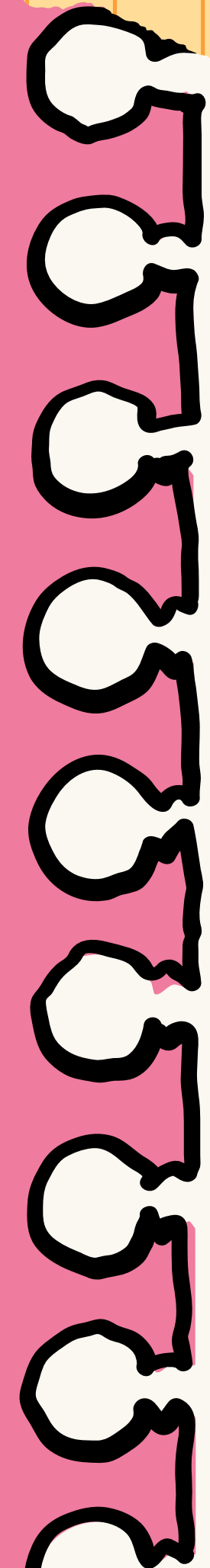
Muista aina:

Some koukuttaa.

Algoritmit on suunniteltu niin että viettäisit mahdollisimman pitkän ajan somessa. Näin alusta ehtii kerätä sinusta ja verkostostasi dataa, jota myydään muun muassa mainostajille.

Pitkä aika somessa lisää ajattelun kuormitusta ja on haitaksi aivoille.

Muista, että oikea elämä tapahtuu somen ulkopuolella (IRL).

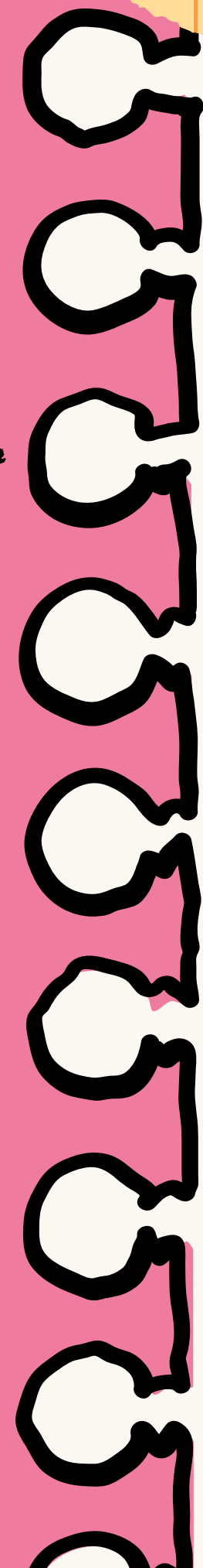
Lopuksi

Somerajaton tarjoaa
tukea sosiaalisen
median käytön
hallintaan.

Tuntuuko siltä, että somella on
liian keskeinen rooli elossasi?
Näistä Somerajaton-toiminnan
linkeistä

- pääset selventämään omaa suhdettasi someen
- saat vinkkejä, kuinka vähentää ruutuaikaa ja rajata somea

**Tänään tutustuimme siihen, mitä kaikkea some onkaan
ja miten siellä voi seikkailla turvallisesti.**

Kiitokset osallistumisesta!

